

Säfte UtvecklingsModell

Redovisning Beck och ANT 2007

Bakgrund

På uppdrag av BUN i Säfte har jag som ett led i skolans kvalitetssäkringsarbete undersökt skolelevernas psykiska hälsa i fem år i Säfte. I stort sett alla elever från årskurs 3 i grundskolan t.o.m. årskurs tre i gymnasieskolan har besvarat Becks frågeformulär alla år i april/maj 2003, 2004, 2005, 2006 och 2007. Antalet elever har varje år varit ca 1900. Bortfallet har varit minimalt ca 7 %. Inget systematiskt bortfall har kunnat noteras. Det samlade materialet omfattar således nästan 10000 elever.

Dessa systematiska undersökningar av skolevers psykiska hälsa torde sakna motsvarighet i Sverige. Samma frågeformulär har använts och elever har kunnat följas genom årskurserna.

I vår undersökning har eleverna tagit ställning till 100 påståenden och svarat om det Aldrig, Ibland, Ofta eller Alltid stämmer. Aldrig eller Ibland betecknas som normalvarianter medan Ofta eller Alltid betecknas som olika grader av avvikelser. Att ibland ha ont i magen är således att betrakta som normalt medan att ofta eller alltid ha det är en avvikelse. Eleverna i årskurserna 7, 9 och Gy 2 har dessutom besvarat ett frågeformulär som bl.a. handlar om alkohol- narkotika- och tobaksvanor.

Beräkningar

Jag har räknat fram en medelpoäng för varje årskurs på varje skala. Den årskurs som får lägst poäng på Ångest, Depression, Ilska och Normbrytande beteende är således den årskurs som är mest harmonisk och verkar må bäst. Den årskurs som får högst poäng på Självbildsskalan har den bästa självbilden. Jag har dessutom räknat fram hur de enskilda svaren fördelat sig på varje årskurs.

I denna studie har en gräns dragits mellan *Aldrig/Ibland* och *Ofta/Alltid* där *Aldrig/Ibland* bedömts som liggande inom normaliteten medan *Ofta/Alltid* speglar olika stadier av avvikelse. För Självbildsskalan gäller motsatt förhållande.

Resultat Becks ungdomsskalor 2007

Ångest

	2003	2004	2005	2006	2007
3	0,59	0,56	0,58	0,53	0,54
4	0,49	0,50	0,41	0,48	0,44
5	0,47	0,49	0,49	0,47	0,45
6	0,44	0,45	0,45	0,46	0,5
7	0,48	0,44	0,45	0,44	0,44
8	0,46	0,47	0,42	0,55	0,43
9	0,55	0,55	0,50	0,48	0,5
Gy 1	0,46	0,45	0,49	0,41	0,3
Gy 2	0,56	0,45	0,53	0,48	0,44
Gy 3	0,60	0,57	0,47	0,51	0,48

Depression

	2003	2004	2005	2006	2007
3	0,56	0,53	0,55	0,52	0,52
4	0,47	0,50	0,40	0,47	0,45
5	0,50	0,46	0,49	0,46	0,5
6	0,40	0,51	0,48	0,45	0,51
7	0,50	0,46	0,51	0,48	0,47
8	0,55	0,50	0,46	0,67	0,45
9	0,63	0,61	0,53	0,5	0,51
Gy 1	0,47	0,54	0,53	0,48	0,32
Gy 2	0,60	0,53	0,53	0,53	0,47
Gy 3	0,65	0,62	0,48	0,49	0,47

Ilska

	2003	2004	2005	2006	2007
3	0,55	0,52	0,55	0,47	0,51
4	0,31	0,51	0,41	0,49	0,44
5	0,49	0,50	0,51	0,45	0,49
6	0,45	0,48	0,51	0,44	0,51
7	0,47	0,37	0,44	0,47	0,42
8	0,50	0,44	0,39	0,61	0,42
9	0,56	0,58	0,45	0,42	0,48
Gy 1	0,40	0,47	0,48	0,42	0,27
Gy 2	0,45	0,41	0,44	0,36	0,39
Gy 3	0,52	0,44	0,34	0,35	0,38

Normbrytande beteende

	2003	2004	2005	2006	2007
3	0,20	0,19	0,21	0,16	0,22
4	0,19	0,21	0,15	0,21	0,16
5	0,23	0,21	0,21	0,2	0,22
6	0,25	0,28	0,24	0,23	0,24
7	0,29	0,24	0,28	0,24	0,27
8	0,33	0,30	0,26	0,43	0,23
9	0,32	0,40	0,31	0,23	0,36
Gy 1	0,28	0,32	0,31	0,31	0,24
Gy 2	0,28	0,29	0,28	0,31	0,3
Gy 3	0,31	0,25	0,24	0,24	0,25

Självbild

	2003	2004	2005	2006	2007
3	1,90	1,94	1,96	2,15	2,03
4	2,00	2,07	2,07	2,1	2,2
5	2,00	2,01	2,01	2,06	1,98
6	2,00	1,94	1,98	2,12	1,94
7	1,90	1,85	1,88	1,94	1,96
8	1,90	1,85	1,93	1,88	1,96
9	1,90	1,94	1,93	2,07	1,97
Gy 1	2,00	2,04	1,98	1,97	1,91
Gy 2	2,00	1,98	1,94	1,99	2,03
Gy 3	2,00	2,00	1,99	2,04	2,05

Av tabellen kan man utläsa, att det är små förändringar mellan de olika åren men:

Ångestnivån har för totalgruppen sjunkit med ca 10 procent.

Depressionsnivån har sjunkit med ca 10 %.

Ilskenivån har sjunkit med ca 5 %

Det normbrytande beteendet har inte genomgått några betydelsefulla förändringar utan ligger på ungefär samma låga nivå 2007 som 2003.

Elevernas självbild har marginellt förstärkts.

Elever med både förhöjd nivå av ångest och depression

Jag har tagit reda på hur stor andel av eleverna som hade både en förhöjd nivå av ångest och en förhöjd nivå av depression, och andelen visas i nedanstående tabell. Jag förmodar att det är ur denna grupp som vi kan finna människor med framtida långvariga psykiska besvär.

<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
6,9 %	6,6 %	6,5 %	6,0 %	5,4 %

Tabellen visar på en markant sänkning av andelen elever som har både förhöjd ångest och depression. Det är faktiskt en minskning av antalet med 22 %. 5,4 % är ungefär 100 elever.

Mobbning och psykisk ohälsa

Mobbning har av skolverket påståtts vara den främsta orsaken till att elever mår psykiskt dåligt i skolan. Det påståendet saknar stöd i våra fem undersökningar. I vår undersökning görs ingen definition av mobbning utan eleverna bedömer själva vad som är mobbning när de tar ställning till påståendet **Andra mobbar mig**. Andelen elever som ofta eller alltid säger sig vara mobbade ligger under 3 %. Det är framför allt i årskurserna 3 och 4 som eleverna känner sig mobbade. Ett medeltal för de fem undersökta åren visar att dessa två årskurser svarar för knappt en tredjedel av alla som ofta eller alltid känner sig mobbade. I årets undersökning svarar 5,3 % av eleverna i årskurs 9 att de ofta/alltid är mobbade. Vi minns från förra årets undersökning att dåvarande årskurs 8 i många avseenden avvek från tidigare års åttor även på detta påstående och man kan då konstatera att andelen som upplever sig mobbade har sjunkit men att årets niondeklassare markant skiljer sig på detta påstående från alla andra årskurser undantaget årskurserna 3 och 4. Årskurserna 3, 4 och 9 svarar i årets undersökning för mer än hälften av alla som ofta eller alltid upplever sig vara mobbade.

Jag har inte tagit med 8 pojkar, som jag bedömer inte har besvarat formuläret seriöst. 46 elever, 39 pojkar och 7 flickor, upplever sig ofta eller alltid vara mobbade. Sexton elever säger sig alltid vara mobbade. Arton, d.v.s. knappt hälften, har en mycket förhöjd nivå av både ångest och depression. Ytterligare 6 har en mycket förhöjd nivå av ångest och ytterligare 10 har en mycket förhöjd nivå av depression. Således har 34 elever av de 46 som ofta/alltid upplever sig mobbade en mycket förhöjd nivå av ångest eller depression eller av båda. Det är tre fjärdedelar. Att alltid uppleva sig mobbad innebär som regel att man har en mycket förhöjd nivå av ångest och depression men det finns således undantag från detta.

Det finns alltid en risk med fakta i form av siffror. Man tror sig hitta sanningen. Vetenskapligt finns skillnader endast om de är statistiskt signifikanta. Jag skulle vilja pröva hypotesen att tendenser också bildar en sanning och att de som säger sig ofta/alltid vara mobbade av andra verkligen också är det. I de flesta fall, men inte alla, är de här barnen då mer ängsliga, mer deprimerade och ilska och har en lägre självbild än de som aldrig är mobbade. Orsaken vet vi inget om. För den gruppen är mobbningen ett verkligt och påtagligt problem. För gruppen som ibland uppger sig vara mobbade vill jag tänka i termer av ökad sensitivitet och uppmärksamhet på egna känslor och upplevelser. Att det hos de barnen kanske finns en ökad tendens till skörhet och känsla av utsatthet och att de reagerar nyanserat på både vad de själva gör och på vad andra gör mot dem. Det skulle kunna förklara varför de både känner sig mobbade och oftare upplever sig vara mobbare. Den ökade skörhet som beskrivits finnas hos barn i 9-10 årsåldern förefaller stödja den här hypotesen eftersom det är i den åldern som det finns en ökad känsla för att vara mobbad och inte efterfrågad i kamratsammanhang. Mobbning är inget mängdproblem. 90 % av eleverna säger sig aldrig vara mobbade.

60 procent av dem som har en mycket förhöjd grad av depression kommer från gruppen som aldrig känner sig mobbade. En slutsats blir då, att en klar majoritet av de elever som har en hög ångest- eller depressionsnivå tillhör den grupp av elever som aldrig känner sig mobbade. Mobbning är inte en förklaring till att var tionde elev mår psykiskt dåligt. Att alltid vara mobbad leder heller inte till att man automatiskt mår psykiskt dåligt. Den främsta orsaken till att barn mår psykiskt dåligt har således andra förklaringar. Det är extremt ovanligt, mindre än 1 %, att flickor känner sig mobbade. Det är ovanligt att man känner sig mobbad under gymnasietiden. Tredjeklassarna på lågstadiet och i viss mån fjärdeklassarna är de som mest upplever sig vara mobbade.

Mobbning, kränkning eller förtal via SMS, chatt eller liknande har i medier beskrivits som ett stort problem. Vi har frågat närmare 600 elever i årskurserna 7, 9 och Gy 2. Knappt 4 % har ofta varit med om det medan 96 % svarar aldrig eller någon enstaka gång. Det är ingen noterbar skillnad mellan andelen pojkar och flickor som trakasserats på detta sätt.

Detaljredovisning av några påståenden

Jag vill belysa situationen i Säffle med några siffror. När hela materialet redovisas är 1 % lika med 19 elever.

Ångest och Depressionsskalorna

Jag är rädd för att någon ska vara dum mot mig i skolan. Det är ytterst ovanligt att någon elev är rädd för att någon ska vara dum mot honom/henne i skolan. 97 procent svarar Aldrig/Ibland på det påståendet. Man bör dock uppmärksamma att andelen elever har fördubblats från 2003 till 2007, från 1,6 % till 3,1 %, och det har varit en nästan kontinuerlig ökning genom åren. Det är fortfarande få elever men tendensen bör uppmärksammas.

Likaså bör man uppmärksamma att andelen elever som **drömmer om hemska saker** också nästan har fördubblats. 2003 var det 3 % som ofta eller alltid drömde om hemska saker och 2007 är det 5,3 %.

När jag är i skolan känner jag mig orolig. Mindre än 3 % svarar ofta/alltid på det påståendet. Däremot är det ungefär dubbelt så vanligt att oroa sig för allt möjligt, dvs. sådant som ligger utanför skolan.

Påståendet **Jag är rädd för att bli retad** kan ju avse såväl skoltid som fritid och ca 4 % svarar ofta/alltid på det påståendet. Rädslan för att bli retad är störst i årskurs 3 och nästan försumbar på gymnasiet.

Ungefär var tionde elev upplever sig ofta eller alltid ha **svårt att sova** och **sover dåligt**. Svårast att sova har tredjeklassarna, där så mycket som 15-16 % uppger att de ofta/alltid har svårt att sova. Andelen elever som ofta eller alltid känner sig trötta har minskat från 25,5 % 2003 till 21,2 % 2007. Det är en 17-procentig minskning.

Oron för hur man ska **klara sitt skolarbete** håller sig tämligen konstant under de fem undersökta åren men tenderar att öka genom skolåren så att hälften av eleverna i årskurs 3 aldrig säger sig oroa sig för detta medan endast var fjärde gymnasieelev aldrig känner denna oro. Andelen som ofta/alltid oroar sig för hur de ska klara skolarbetet är i årskurserna 3, 4, 5, 6 ca 6 % medan den i gymnasiets sista årskurs är 25 %.

Jag är orolig för hur det ska gå för mig i framtiden är ett påstående som kan samspela med föregående påstående om oro för att klara sitt skolarbete. Ungefär var tionde elev är ofta/alltid oroliga för hur det ska gå i framtiden. Tredjeklassarna oroar sig för detta i ungefär lika stor omfattning som högstadie- och gymnasieelever. Däremot tycks mellanstadieeleverna inte vara särskilt bekymrade för sin framtid.

Professor Aaron Beck har fått Laskerpriset, som anses vara det finaste pris man kan få vid sidan av Nobelpriset. Han har konstruerat det frågeformulär som vi använt och ett av de viktigaste påståendena med relevans för suicid är påståendet **Det känns hopplöst när jag tänker på framtiden**. Var 20:e skolelev svarar att så känns det ofta eller alltid. Den depressivitet som kan märkas bland tredjeklassarna återfinns även i det påståendet. Här svarar 3,7 % av eleverna i årskurs 3 i årets undersökning att det alltid känns så. Ingen annan årskurs har så stor andel elever som svarar alltid på det påståendet. Många årskurser ligger på 0 eller 1 %. Att denna depressivitet är av övergående art och åldersrelaterad belyses bl.a. av att mellanstadieeleverna pendlar mellan 0,0 och 1,1 %.

Var 20:e elev tycker att det ofta/alltid känns **som det skulle vare bättre om hon/han inte fanns**. I gymnasiet och i årskurs 4 ligger svaren på 3 % -s nivå medan den i årskurs 7 ligger på 11,1 %. Redan i förra årets undersökning låg deras siffror som sjätteklassare högre än tidigare års sjätteklassares.

Skalan Normbrytande beteende

Även om det normbrytande beteendet i sin helhet inte genomgått några större förändringar under de gångna fem åren så finns det ändå några beteenden som klart förändrats i frekvens.

På påståendet **Jag tar saker som inte är mina** svarade 0,8 % ofta/alltid 2003 medan det 2007 var en ökning till 2,1 %. Andelen ofta/alltid har ökat något varje år. Även påståendet **Jag gör brottsliga saker** får ökad andel ofta/alltid-svar. År 2003 var den 1,4 % och har sedan stadigt ökat under åren och är nu 3 %. Tre procent är ca 60 elever. Även andelen elever som ofta eller alltid **tycker om att vara elak mot andra** har ökat och vi ser nu en ökning från 1 % 2003 till 2,1 % 2007. Andelen som **gör sådant man inte får** har ökat med nästan 50 % från 3,2 % till 4,8 %. Att vara **stygg mot djur** och att **mobba andra** var nästan försumbart 2003 men vi ser en ökning av dessa beteenden genom åren och 2007 är det 1,7 resp. 1,8 % av eleverna som ofta eller alltid säger göra det. Det är fortfarande ytterst få elever men tendensen bör uppmärksammas. Vidare undersökningar skulle kunna fastställa om det finns ett samband mellan dessa påståenden och andra påståenden i ångestskalan.

Självbildsskalan

Några påståenden på skalan Självbild är värda att uppmärksamma. På påståendet **Jag känner mig duktig** svarade 2003 52 % ofta/alltid medan den andelen har ökat för varje undersökt år och är nu uppe i 61 %. Även påståendet **Jag tycker bra om mig själv** har genomgått en liknande förändring och andelen ofta/alltid är nu 71 % mot 63 % 2003. Flera påståenden på självbildsskalan har genomgått stadiga förbättringar. För att nämna några:

Andra vill vara tillsammans med mig – från 71 % till 78 %

Jag tycker att jag är lika bra som andra – 68 % till 74 %

Jag gör bra saker – 72 % till 78 %

Jag känner mig stolt över vad jag gör – 64 % till 72 %.

Kropp och psykisk ohälsa

I tidigare undersökning specialstuderades andelen flickor som aldrig tycker om sin kropp. 108 flickor, nästan 14 % av alla flickor tycker aldrig om sin kropp. Av dessa har 31 % en mycket förhöjd nivå av ångest och hela 56 % en mycket förhöjd nivå av depression och mer än var fjärde flicka i gruppen har en mycket förhöjd nivå av både ångest och depression. De mår psykiskt mycket dåligt. 45 % av alla de flickor som har en mycket förhöjd nivå av både ångest och depression återfinns bland de flickor som *aldrig* tycker om sin kropp. Att svara *aldrig* på påståendet **Jag tycker om min kropp** är således en mycket stark indikation på att det är en flicka som mår psykiskt mycket dåligt.

Mycket förhöjd nivå av ångest, enligt normen över 89:e percentilen, har 11,3 % av flickorna och 6,3 % av pojkarna. Det blir 8,5 % av alla elever.

Mycket förhöjd nivå av depression, enligt samma normer, har 8,4 % av pojkarna och 17,3 % av flickorna. Det blir 12,1 % av alla elever.

Andelen elever med mycket förhöjd nivå av både ångest och depression är 3,8 % pojkar och 7,8 % flickor. Totalt 5,5 % har en mycket förhöjd nivå av både ångest och depression. En oproportionerligt stor andel flickor med mycket förhöjd nivå av både ångest och depression återfinns inom

Omsorgsprogrammet. Där finns över 20 % av alla med den problematiken trots att andelen flickor på dessa program endast motsvarar knappt 5 % av alla flickor.

Droganvändning i kommunen

Vi har frågat 586 elever i årskurserna 7, 9 och Gy 2 om deras tobaks- och alkoholvanor.

Har Du någon gång haft möjlighet att pröva narkotika? Nästa var femte elev har haft möjlighet att pröva men de allra flesta har avstått och var femte elev svarar att hon/han har provat.

Har Du använt narkotika?

Här svarade 31 elever **Ja** vilket ska jämföras med 23 elever 2006 och 23 elever 2005 och 19 elever 2004. Tidigare år har antalet som uppgett sig använda hasch varit konstant mellan 15-20. I år är det endast en elev som sagt sig använda hasch medan hela 10 elever uppgett att de använt heroin vilket är mer än alla tillsammans från de tre tidigare åren. 5 av dem gick i årskurs 7 – tre på Höglundaskolan och 1 på vardera Sundsbergsskolan och Tegnérskolan. Av övriga 5 återfinns i 3 i årskurs 9 på Tegnérskolan och 2 i årskurs 9 på Sundsbergsskolan. Dessa 10 har alla markerat att de förutom heroin använt såväl amfetamin som kokain och GHB. De flesta har även markerat LSD, Ecstasy och annan typ av narkotika. Uppgifterna verkade inte tillförlitliga. Jag beslutade mig för att specialstudera dessa 10 "heroinbrukare".

Noterbart är, att alla är pojkar. Åtta utav dem har enbart kryssat för Alltid-alternativen på Ängest- och depressionsskalorna. Dessa åtta uppger på det sättet att de alltid är mobbade. För gruppen som helhet gäller att båda föräldrarna är arbetslösa och eleverna uppger sig få antingen över 200 kr i veckan till fritid och nöjen eller också högst 20 kr. De röker ibland och snusar ibland. De säger sig dricka folköl varje eller varannan dag och då mer än 9 burkar vid varje tillfälle. Varje eller varannan dag dricker de dessutom annan alkohol och blir följaktligen berusade varje dag.

På frågan **Vem brukar Du prata med om saker som verkligen är viktiga** svarar de flesta *ingen* men flera pratar också med mamma medan ingen av dem uppger att de pratar med pappa. Endast två av pojkarna blir aldrig bjudna på alkohol av sina föräldrar medan 6 uppger att det blir de ofta. Tre av dem tycker att någon i familjen dricker för mycket alkohol. Hälften uppger att deras föräldrar aldrig intresserar sig för hur det går för dem i skolan.

I allmänhet upplever de här pojkarna att de aldrig kan påverka sin situation i hemmet, bland kamraterna, i skolan eller i föreningslivet. Hälften är med i förening och det finns ett samband mellan föreningsdeltagande, vardagsmotion och med träning i idrottsklubb/motionsanläggning men trots detta är det vanligt att de tillbringar mer än 4 tim/dag med att se på TV, spela dataspel, chatta, surfa på internet.

Dessa pojkars trovärdigt vid besvarandet av formuläret måste ifrågasättas. Dock kan man inte helt värja sig för att det kan finnas en del sanningar i deras påståenden. Men vilka påståenden är sanna och vilka är falska? Jag bedömer, att de relativt schablonmässigt, utan någon större eftertanke eller strävan att vara ärlig, har fyllt i alltid-alternativen på skalorna. När det handlar om frågor om alkohol och narkotika har de kryssat för de "värsta" alternativen. Eftersom det då rör sig om små grupper påverkar de resultatet relativt mycket.

Jag frågar mig varför det endast är pojkar i nedre tonåren som besvarat formuläret schablonmässigt och till synes utan eftertanke. Och varför de besvarat ANT-frågorna med de värsta alternativen. Tycker de att fylla, storkonsumtion av alkohol och narkotika är eftersträvsvärt eller häftigt? Är det något att skryta med inför kamrater att man besvarat dessa frågor på detta sätt? Speglar det en

nonchalans mot ärligheten eller värjer man sig mot känslsamhet och att bli berörd? Jag frågar mig också om det hos denna grupp finns ett förhållande av annat som i samhället anses som förkastligt och då tänker jag på våldsskildringar och förnedringsporr. I den här gruppen tittar 70 % på TV, och då är förstås video/dvd inräknat i TV-tittandet, eller chattar och surfar på internet mer än 28 timmar/vecka. Det ska jämföras med 14 % i den övriga gruppen.

Vi vet från undersökningar att det främst är pojkar i de yngre tonåren som besöker vålds- och porrsajter. ”Pojkarna hetsar upp sig till ett känslomässigt ackord av aggression och sexuellt begär, fascination och äckel. De har ingen relation till de människor som plågas eller dödas eller utsätts för sexuellt våld – ändå blir de påverkade ” säger barnpsykiater Björn Wrangsjö.

När det gäller nedanstående procenttal måste man hålla i minnet att 1 % i årskurserna 7 och 9 motsvarar ungefär 2 elever och Gy 2 1½ elev. Några elever som bluffat i sina svar kan då enkelt påverka procenttalen.

Röker Du? Ja dagligen.

	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Åk 7	1 %	4 %	3 %	7 %
Åk 9	6 %	5 %	9 %	7 %
Gy 2	4 %	11 %	7 %	9 %

Antalet dagliga rökare har ökat marginellt. ”2004 var antalet 22 elever och de senast föregående åren var det 32 resp. 38 elever och nu är det 41. Ungefär 7 % av eleverna i de undersökta klasserna röker dagligen.

Röker Du? Nej har aldrig rökt.

	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Åk 7	61 %	61 %	62 %	62 %
Åk 9	30 %	35 %	45 %	30 %
Gy 2	22 %	23 %	24 %	24 %

Andelen som aldrig rökt verkar mycket stabil och var fjärde elev i gymnasiets andra årskurs har aldrig rökt. Medan 40 % redan provat på det i årskurs 7.

Snusar Du? Ja dagligen.

	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Åk 7	4 %	5 %	5 %	6 %
Åk 9	21 %	9 %	11 %	15 %
Gy 2	25 %	19 %	39 %	30 %

Vad beträffar snusning så är bilden otydlig. Samtidigt som andelen som aldrig snusat minskat i de undersökta årskurserna så är den oförändrad i årskurs 7 och har minskat i Gy 2. Antalet som uppger sig snusa dagligen tycks öka i årskurs 7, är relativt oförändrad i årskurs 9 men och ligger på en hög nivå i Gy 2. Antalet dagliga snusare var 2005 hälften av antalet de andra undersökta åren och ligger nu på 90 elever dvs. 15-16 %.

Snusar Du? Nej har aldrig snusat.

	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Åk 7	68 %	61 %	61 %	60 %
Åk 9	36 %	39 %	54 %	34 %
Gy 2	33 %	28 %	24 %	21 %

I förra årets undersökning kunde konstateras, att andelen som inte brukar dricka folköl ökat liksom andelen som inte druckit någon annan alkohol. Håller tendensen i sig även i årets undersökning? Det ges inget entydigt svar.

Brukar Du dricka folköl? Nej, svarar:

	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Åk 7	76 %	78 %	74 %	72 %
Åk 9	44 %	49 %	58 %	54 %
Gy 2	39 %	48 %	45 %	43 %

Har Du druckit någon annan alkohol? Nej Jag dricker inte alkohol.

	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Åk 7	69 %	71 %	65 %	61 %
Åk 9	15 %	20 %	34 %	27 %
Gy 2	7 %	10 %	10 %	10 %

Här kan man ana, att eleverna i åk 9 har en mer restriktiv hållning till alkohol än vid de två första undersökningstillfällena. Att även 10 % av eleverna i Gy 2, där många vid undersökningstillfället faktiskt var myndiga, inte dricker alkohol, är också en glädjande siffra.

Intensivkonsumtion av alkohol definieras som att man dricker motsvarande 18 cl sprit eller en halv flaska vin eller 4 burkar starköl eller 6 burkar folköl. I tidigare rapporter redovisade vi en minskning av antalet intensivkonsumenter. Glädjande nog kan vi göra detta även i år när det gäller Gy 2 men tyvärr verkar det inte vara något trendbrott i årskurs 7 som nu är tillbaka på 25-procentsnivån. .

Intensivkonsumtion av alkohol

	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Åk 7	25 %	23 %	17 %	26 %
Åk 9	81 %	75 %	55 %	65 %
Gy 2	94 %	86 %	85 %	84 %

I tidigare undersökningar har vi uppmärksammat, att de som blir bjudna på alkohol av sina föräldrar i högre grad än de som aldrig blir bjudna, är såväl alkoholkonsumenter som intensivkonsumenter. Därför är det synnerligen önskvärt att antalet som blir bjudna på alkohol av sina föräldrar minskar och även här har vi en glädjande minskning i årskurs 9 sett över de fyra år vi ställt frågan.

Händer det att Du blir bjuden på alkohol av Dina föräldrar? Nej aldrig.

	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Åk 7	57 %	60 %	67 %	56 %
Åk 9	30 %	39 %	45 %	46 %
Gy 2	27 %	25 %	27 %	23 %

Andelen som uppgett att de tillbringade högst en timme per dag framför TV/dator var vid undersökningen för två år sedan 24 %, i fjol sjönk den andelen till 20 % och är i år tillbaka på 24 %. Andelen som sitter framför TV/dator mer än 4 timmar är 16 %. I huvudsak samma antal som i förra rapporten. Har det ökade stillasittandet gått ut över träning och vardagsmotion? Nej det verkar inte så. Andelen elever som aldrig tränar i idrottsklubb eller motionsanläggning är 31 % och andelen som aldrig vardagsmotionerar 30 min någon dag ligger på 15 %. Det är i stort sett samma siffror som tidigare år.

55 % av eleverna är med i någon förening. Föreningsdeltagandet är högst i årskurs 7 där 60 % av eleverna är föreningsmedlemmar medan andelen i Gy 2 är 47 %.

Slutord

Jag vill i det här sammanhanget kort kommentera de undersökningar av skolelevernas matematikkunskaper som vi gjort i Säffle 1978, 1986 och 2002. Det är den största undersökning som gjorts i landet av matematikkunskapernas utveckling i grundskolan. Denna rapport, *Medelsta-matematik*, som presenterats vid flera internationella matematiksymposier, har förbigåtts med tystnad av Skolverket som i stället hänvisar till egna mindre undersökningar. Det vore intressant att veta hur dessa undersökningar har påverkat matematikundervisningen i Säffle. Hur förs ny kunskap ut till den pedagogiska vardagen och hur benägen är skolpersonal att till sig ny kunskap?

Larmrapporter om skolbarns psykiska hälsa har under året kommit från BRIS, Lärarförbundet m.fl. och fått stor massmedial uppmärksamhet. Det sägs att *"no news are good news"* men är det även så att *"good news are no news"*? Den bild av skolelevers försämrade psykiska hälsa som vi kunnat ta del av i dagstidningar och debattartiklar saknar stöd i vår undersökning Vem gläds över att svenska skolbarn mår bra? Föräldrar förstås. Hur reagerar Lärarförbundet, BRIS, Skolverket m.fl. på vetenskapligt korrekt utförda undersökningar och väldokumenterade rapporter från Säffle som visar att såväl skolelevernas ångest som depressivitet minskar?

Undersökningarna med Becks Ungdomsskalor har gett en stor samlad erfarenhet och en både bred och fördjupad bild av skolelevernas psykiska hälsa samt inneburit en noggrann genomgång av alkohol-, narkotika- och rökning/snusningsförekomst bland elever.

Jag utgår från att verksamhetschefer och rektorer använder kunskaperna i sin verksamhetsplanering men jag känner stor osäkerhet om hur de kommer ut till föräldrar, lärare och elevstödspersonal.

Det är ovanligt, för att inte säga sällsynt, att jag ombeds berätta om undersökningarna för lärare eller föräldrar. Om inte kunskaperna tas till vara och förs ut till dem som finns i den dagliga elevverksamheten och som omvandlar dem till verktyg i sin yrkesverksamhet tror jag att undersökningarnas resultat endast får rudimentär betydelse.

Efter fem års undersökningar tror jag att det nu kan vara dags att göra ett uppehåll.

Säffle den 26 november 2007

Bengt Holmgren
Leg. psykolog

Säffle UtvecklingsModell
Enbärsvägen 11
661 43 SÄFFLE

Bengt och Birgit Holmgren
Årets Företagare i Säffle 1992!
www.saffleutvecklingsmodell.se

Tel 0533-164 20
Fax 0533-164 30
b.holmgren@sumab.se